

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 30 oktober 2018

Mål nr

B 4597-17

PARTER

Klagande

TMO

Ombud och offentlig försvarare: Advokat CS

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Kränkande fotografering

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2017-09-08 i mål B 10473-16

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut i frågan om ansvar för kränkande fotografering.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd rörande målet i övrigt. Hovrättens dom i dessa delar står därmed fast.

CS ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av TO i Högsta domstolen med 19 960 kr. Av beloppet avser 15 968 kr arbete och 3 992 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

Högsta domstolen fastställer hovrättens sekretessförordnande.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

TO har yrkat att Högsta domstolen ska frikänna honom från ansvar för kränkande fotografering och att påföljden under alla förhållanden ska bestämmas till skyddstillsyn i förening med fängelse.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om ansvar för kränkande fotografering. Frågan om prövningstillstånd i målet i övrigt har förklarats vilande.

DOMSKÄL

Bakgrund

Inledning

1. TO tog under 2015 kontakt med målsäganden via internet och uppgav att han arbetade inom Stureplansgruppen i Stockholm. De hade flera kontakter, bl.a. via Facebook, och genomförde videosamtal. Han ljög och sade att hon skulle få arbete inom Stureplansgruppen. På så sätt förmådde han målsäganden att i sin bostad posera för honom framför en webbkamera. Genom att aktivera en funktion på sin dator spelade han vid ett av tillfällena in en del av målsägandens framträdande och lagrade bilder i datorn. Målsäganden hade inte samtyckt till detta. Hon visste inte att inspelningen skedde och har uppgivit att hon först senare kom att tänka på att han kunde ha sparat bilder från det aktuella tillfället.

2. När målsäganden frågade TO om han hade spelat in något svarade han nekande. Senare visade han henne bilder från inspelningen och hotade med att sprida bilderna för att förmå henne att lämna fler bilder och filmer till honom. Hans webbkamera var inte vid något tillfälle i bruk när de hade kontakt via internet och hon kunde därför inte se honom.

Frågorna i målet

3. Målsäganden har via webbkamera visat TO sin delvis nakna kropp. Han har lagrat bilder av detta genom sin dator. Målsäganden har inte samtyckt till bildupptagningen. Frågorna i målet är om upptagningen skett i hemlighet och, om så är fallet, om TOs uppsåt täcker detta förhållande.

Straffbestämmelsen om kränkande fotografering

Den rättsliga regleringen

4. Den som olovligen med tekniskt hjälpmedel i hemlighet tar upp bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller ett annat liknande utrymme döms för kränkande fotografering till böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig ska det inte dömas till ansvar. Straffbestämmelsen gäller inte den som med tekniskt hjälpmedel tar upp bild av någon som ett led i en myndighets verksamhet. I subjektivt hänseende krävs uppsåt beträffande samtliga gärningsrekvisit. (4 kap. 6 a § brottsbalken.)

5. Bestämmelsen syftar till att skydda den personliga integriteten och utgår från att alla människor har rätt till en personlig sfär inom vilken olovlig avbildning är att uppfatta som ett intrång helt oberoende av bildens innehåll (jfr prop. 2012/13:69 s. 27 ff.). Vad som straffbeläggs är själva fotograferandet. Motsvarande skydd för enskilda samtal finns i straffbestämmelsen om olovlig avlyssning (4 kap. 9 a § brottsbalken).

Användningen av tekniskt hjälpmedel

6. Straffbestämmelsen är avsedd att vara teknikneutral, dvs. omfatta såväl fotografering som filmning och annan bildupptagning (a. prop. s. 23 och 39). Det innebär att inspelning med kamera i mobiltelefon liksom inspelning med videoteknik samt bildupptagning med webbkamera eller tv-kamera för direktsändning omfattas.

7. Den tekniska utvecklingen har väsentligt ökat möjligheterna till bildupptagning. Den utrustning som möjliggör sådan upptagning kan bestå av en eller flera komponenter och ha flera funktioner. Det kan vara fråga om en datoransluten webbkamera. Utrustningen kan användas som en livekamera,

dvs. visa rörlig bild i stunden, men den kan också utnyttjas för att lagra bilderna.

Kravet på att gärningen ska ske i hemlighet

8. Av lagtextens utformning ”i hemlighet tar upp bild” följer att rekvisitet ”i hemlighet” är knutet till gärningsmannens handlande.

9. Bildupptagningen måste, för att straffansvar ska kunna komma i fråga, ha skett på ett sätt som kunnat medföra att den fotograferade inte uppfattade att han eller hon blev fotograferad. Avgörande är om bildupptagningen sker i hemlighet för den fotograferade. Enligt förarbetena avses med uttrycket i hemlighet att den tekniska utrustningen antingen hålls helt dold för den fotograferade eller att denne i vart fall är totalt omedveten om att den är i gång (a. prop. s. 40). I detta ligger att bildupptagningen kan ske genom att gärningsmannen utnyttjar det förhållandet att den fotograferade saknar vetskap om eller inte är uppmärksam på att en upptagning sker.

10. En enskild person som befinner sig inom en personlig sfär, t.ex. i en bostad, och som inte har samtyckt till det, ska inte behöva räkna med att bilder överförda genom ett videosamtal lagras av mottagaren. Om det ändå sker, utan att den enskilde upplyses om det, får därför en sådan inspelning anses ha skett i hemlighet.

Bedömningen i detta fall

11. När målsäganden och TO var uppkopplade via sina datorer och målsägandens dator var ansluten till hennes webbkamera startade TO inspelningsfunktionen på sin dator utan att uppmärksamma målsäganden på det. Hon var således omedveten om att han spelade in henne. TOs bildupptagning skedde alltså i hemlighet. Det faktum att den utrustning som användes innehöll flera funktioner, bl.a. bildupptagning, påverkar inte den bedömningen.

12. Det står klart att TOs syfte med inspelningen var att han skulle använda bilderna genom att hota med att sprida dessa och därigenom förmå målsäganden att göra som han ville. Någon annan slutsats kan inte dras än att TOs avsikt var att målsäganden skulle vara omedveten om att inspelningen skedde och att han också utgick från att hon inte räknade med att han skulle lagra bilder. TO hade alltså uppsåt till att inspelningen skedde i hemlighet.

13. Det är uppenbart att bildupptagningen inte var försvarlig.

14. Slutsatsen är att hovrättens domslut i frågan om ansvar för kränkande fotografering ska fastställas.

Prövningstillstånd rörande målet i övrigt

15. Högsta domstolen finner inte skäl att meddela prövningstillstånd rörande målet i övrigt. Hovrättens dom i dessa delar står därmed fast.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Anders Eka, Agneta Bäcklund (referent), Sten Andersson, Stefan Johansson och Eric M. Runesson
Föredragande justitiesekreterare: Evelina Säfwe